

Éljünk Krisztus békéjében!

Karácsony van. Az emberek megvásárolják ennivalójukat, és hazamennek, hogy néhány napot zavartalan nyugalomban töltsenek. Az újságírók papírt vesznek elő, és megírják a karácsonyi melléklet fenyőágakkal díszített oldalai számára szánt cikküket. Jólétről, biztonságról, nemzeti egységről, a politikai feszültség enyhülésének kilátásairól elmélkednek. A frontokon harcolók egy-két napra meg-egyeznek abban, hogy nem ölik egymást. A hívők kart karba öltve éjféle misére sietnek, s a templom fényárjában boldogan ünneplik azt, Aki békét, váltságot hozott az embernek. Elfelejtik a szürke munkanapokat, és gondtalanul örülnek a Kisdednek. A nem-hívó is halat és bort vásárol, a feleség anyjától tanult szentestei ételeket főz. Mozi- vagy színházi programot terveznek, szülőkhöz, testvérekhez utaznak. A rokon nélküliek a rádióműsort böngészik, és házikabába bújnak, a mozgékonyabbak asztalt foglalnak valamelyik étteremben. Mindjárt itt van az év vége. Az ember elégedetten állapítja meg, hogy mit végzett az év során, mit szerzett anyagiakban, szellemiekben.

Krisztus megszületett. Ezért van Karácsony. Krisztus békét hozott a Földre, ezért ilyenkor pihenünk, eszünk, szórakozunk, barátkozunk, nem foglalkozunk sem termeléssel, sem üzlettel, sem tudományos munkával, sem verekedéssel. Ezekből a külső jelekből ítélve, a Béke ünnepeinek formáiból kiindulva, a békére az alábbi meghatározásokat gyűjthetnénk össze: A béke édes semmittevés a verekedésnek közmegegyezéssel történő felfüggesztése révén előállott helyzetben. A béke társadalmi, családi, egyéni nyugalom. A béke a fizikum és a pszichikum kellemes jóérzése.

Hagyjuk el derék polgárainkat, akik az elmondott módon ünneplik a Karácsonyt, és képzeljük oda magunkat egy ködös, borongós angliai országútra. Kérdezzük meg a mentelő idős gentlemant, aki sálját nyaka köré tekerve, kabátját szorosan összehúzva lépeget a nyirkos, decemberi időben: „Uram! Ön komoly, megállapodott ember. Miért nem ül otthon karosszékében, miért nem hallgatja a fahasábok ropogását? Miért mászkál kinn ebben a

kellemetlen időben? Jól meg akar hűlni? És egyáltalán: Mit szól ehhez a felesége, és a gyerekei?” Vagy szólítsuk meg a nagysörényű fiatalembert, aki plakátot cipel magával: „Barátom! Miért nem tölti ezt a kellemetlen időt magához való fiúk és lányok, meg egy jó lemezjátszó társaságában?” Nem tudom, mi lenne a válasz. Valószínűleg arról beszélnének, hogy amikor Krisztus békét akart hozni, akkor ő is otthagytta a Szentháromság összkomfortos életét, és mindenféle sötét alakokkal kezdett járkálni azért, hogy ezzel a pár éves meneteléssel megnyerni igyekezzék a közvéleményt egy program megvalósítására.

Ez a kis példacsokor is mutatja, hogy különféle fogalmak élnek a békéről. Az egyik nyugton akar lenni, a másik szórakozni akar, a harmadik az országúton köt ki. Mivel nem lehet mindenről beszélni, egy oldalt választok csak ki. Elmondom, mit jelent nekem Krisztus békéje az év bármelyik napján.

Egy ember vagyok, aki a többi között él. Ők kapcsolatban vannak velem, én övelük. A kapcsolatok sokfélék: munkáltató-munkavállaló, munkatárs-munkatárs, családtag-többi családtag, rokon-többi rokon, ismerős-ismerősök, barát-többi barát. Hopp! Mit kell most írni folytatásnak? Stilisztikailag: ellenség – többi ellenség. Azaz, vannak ellenségeim, ezek nem szeretnek engem, és a maguk szükségletei és lehetőségei szerint ártnak nekem. Én, a magam módján, önvédelemtől indítva, becsületes módon ellenaknát mélyíték velük szemben. Ez e szópár tartalmi magyarázata.

Ezt a szópárt kell leírnom, pontosabban, megélnem?

Nem! Krisztus a béke csinálótól a barát-ellenségek szópárt várja el. Furcsa, heterogén párosítás. De csak ez az egyetlen párosítás teszi lehetővé, hogy az ilyen sémákból barát-barátok típus válhassék abban az esetben, ha a pár első tagja nagyon tudja sugározni a szeretetet, és ez áthatja a pár második tagját. Ha ez mégsem történnék meg, akkor sincs nagy baj, mert az első tag elviseli a második tagban szereplők kitolásait, nincs harc, mert az egyik fél nem ad okot az ütközetre.

Mi tehát a béke? Külső vonatkozásokban a fizikai és az adminisztratív erő nem-alkalmazása. Kelle-

mes érzés ez? Problémamentes? Nincsenek benne válságok, depressziós szakaszok? Első közelítésben azt a gyereket kellene megkérdezni, akinek az apja bottal veri a fenekét.

Belül vagyok most, önmagamban. Különféle ismereteket szereztem, különféle dolgokat valósítottam meg. Úgy gondolom, hogy Isten Országához tartozom, dolgozom érte, eredményeim vannak. Ebből eredően tehát békében élek önmagammal. Jaj, nem! Százszor nem! Borzalmas mennyiségű hanyagság, mulasztás öltik fel első vizsgálatra is. Jó, Isten megbocsátotta ezeket, mit izgulok akkor? Maximalistább vagyok nála? Lehet, hogy így van, de sokkal inkább az a helyzet, hogy gondban vagyok a jövő miatt. Hogyan éljem jobban a következő napot, ha ma is gyatra az eredmény? Ha a tegnapi szememmel nézve a mai napot, el kell marasztalnom magamat? Ha kialakult tudatom kalapácsával hiába verem azt a sziklát, amelynek Én a neve, nem faragható úgy, ahogy kellene. Veritékezve és teljes erőbedobással vetem rá magam a legjobb pillanataimban erre a tehetetlen, ormótlan tuskóra, erővel, erőszakkal megyek neki, hogy kialakuljon, engedjen. Itt harc van, amíg az ember becsületes. Itt a béke megállás, nem fejlődés, befejeződés, korlátot ismerés, s ezért kopás.

Az ember szembeállása lelkiismeretével szükségképpen negatív, ezért az elégedetlenség, ezért a küzdelem a cselekedetek értékének és a lelkiismeret követelésének egyre szorosabbra zárásáért. Ez progresszív folyamat lenne, ha statikusan néznénk az embert. Holnap azonban más lesz a követelmény, mert a fejlődő lelkiismeret előrébb jár. A ma cselekedeteivel nem eléghetem ki az előre törekvő holnapi tudatot. Holnapra új tartalékokat kell találnom, holnapra új kalapácsot kell szerezni, és nagyobb erővel kell nekiesnem önmagamnak ezzel az élesebb szerszámmal.

Ez tehát a béke? A belső béke, amiről azt gondolja az ember, hogy egyetlen sziget a világ kavargásában, amire menekülhet? Jó kis hely, úgy látszik, vulkánon kötöttünk ki. Valóban, nincs béke bennem, a szó nyugalmat jelentő értelmében. De

akkor hol a béke? Valami mozzanat, ami relatív nyugalmat ad az embernek. Semmi, semmi ilyen nincs?

Bizonyos értelemben valóban nincs. Két mozzanatot azonban találhatunk. Az egyik: nyugodt vagyok abban a tekintetben, hogy amíg kifelé nem, csupán befelé alkalmazom az erő fegyverét, addig hasonló vagyok Krisztushoz. Amíg vállalom a magasabb szintre törekvést és az ezzel járó szenvedést, addig az ő életét élem. A másik: ennek a vállalásnak a fizikai megvalósulása. Ha a nap végén szembesítem magamat a mai lelkiismeretemmel, ha elmarasztalom magamat, de vállalom a holnapi mérce követelményét, akkor az elalvásig terjedő időben – 10, 20, 60 másod-

percig – szó szerinti békében, testi és lelki nyugalomban vagyok. Ez az a perc, ami a jó lelkiismeretű ember számára adatik a földi hétköznapokon.

Ebből már következik, hogy az értelem síkján kifelé, az emberek felé irányulva, kettős magatartást kell érvényesítenem. Nincs erőalkalmazás, ha ebből az illetőnek fizikai vagy adminisztratív kára származnék, de teljes az erőbevetés mindazon törekvések szolgálatában, amelyek Isten Országá felé közelítik vagy abban előreségitik őt. E kettős tevékenységgel járó közérzet az eddig elmondott kétfajta magatartás eredményeként alakul ki.

Nincs békénk mindaddig, amíg el nem jutunk Istenhez. E világ

sötétjében haladunk. Éjszakai repülés ez. A fülkében műszereink pisálkolnak, időnkint irányjelző állomásokhoz mérjük be magunkat. Utat helyesbítünk. Van itt pihenés, van itt nyugalom? Nincs. Tudatalatti ösztöneinkkel bízunk műszereinkben, bízunk azokban, akik távolról segítenek minket a jelzőállomásokon. A béke összes eleme csupán ennyi: bizalom.

A leszállásig, ezen kívül, nincs más.

Csak kontroll és feszültség.

Merza József

(1971, Karácsony)

Forrás: Koinónia, 2015/12

Gondolatok 2019 karácsonyán

Már évek óta küszködöm a karácsony megünneplésén. 75. éve met taposva, igen sok és sokféle karácsonyt éltem meg. Legszebb karácsonyaim az én gyerekkori és a gyerekeim gyerekkori családi karácsonyai voltak. „Hagyományos” keresztény családba születtem, amin azt értem, hogy „kaptam” a hitet, a vallást. Beleszülettem egy tisztességes családba, ahol hitből megélt keresztény példát láttam. Engem nem küldtek a templomba, hanem együtt jártunk misére. Példás életet éltek élénk szüleinek, szeretetben, békességben, minket is szeretetre nevelve. (Ketten voltunk testvérek, a bátyám és én.) Hozzánk a Jézuska jött karácsonykor. Nem voltunk gazdagok, de szegények sem. Amikor elsős osztálytársaim felvilágosítottak arról, hogy nem is a Jézuska hozza a fát és az ajándékokat, sírtam. A tanító néni megvigasztalt, hogy azoknak, akiknek nem a Jézuska hozza az ajándékokat, azoknak a szülik díszítik a fát, és a szüleiktől kapnak ajándékot, hogy ne sírjanak (’50-es évek).

Teltek az évek... Már nem tudom, mikor tudtam meg, hogy valóban nem a Jézuska hozza a fát és az ajándékokat, de aztán is szépek, meghittek voltak a karácsonyaink. Bátyám ’56-ban elhagyta az országot, és aztán már csak egyedüli gyerek maradtam. Ő 18 évesen hagyta el az országot, én 11 voltam akkor (’56-’60-as évek).

Teltek az évek... A karácsony mindig szép és meghitt volt akkor is, amikor már édesapám sem volt, amikor már Nagyikám sem volt, csak ketten voltunk Édesanyámmal (’65-’70-es évek eleje).

Újabb évek teltek el... (’70-es évek közepe) Férjhez mentem, és hat év alatt négy fiúnk született. Édesanyámat mindig elhoztuk hozzánk karácsonykor – mert amúgy nem éltünk együtt, de nem lakott messze. Hát ezek a karácsonyok is csodálatosak voltak. A sok kis gyerekkel, a sok ajándékkal. Arra azért emlékszem, hogy a közösségben megbeszéltük, hogy a legtöbben nem „jézuskáznak”, hanem a gyerekekkel együtt díszítik a fát. Gondoltam, hogy ezt mi is bevezetjük, mert igaz ugyan, hogy csodálatos, ha a gyerek azt hiszi, hogy a Jézuska hozza a fát és az ajándékokat, de milyen megrázó, amikor megtudja, hogy ez nincs így, és tulajdonképpen nagy csalódás éri őket. A csalódás is nagy traumát okoz, de ha mind e mögött az van tulajdonképpen, hogy a szüleik hazudtak, hát az még nagyobb csalódás. Így aztán valóban együtt díszítettük a fát a gyerekekkel. Aztán ki kellett menni a szobából, amíg kiraktuk az ajándékokat, majd csöngetett az „angyalka” – vagyis mi –, és mondtuk, hogy most jön a Jézuska, vagyis az ajándékozás. Persze énekeltünk, én zongorán kísértem a Mennyből az angyalt, a Stille Nacht-ot, a Pásztorokat stb. (’80-as évek).

Persze tovább telt az idő... Ismét változott a helyzet (’90-es évek közepe). A gyerekek kezdtek felnőtté válni, és ha még nem alapítottak is családot, már ki-ki a maga lábára állt. Utaztak a nagyvilágban, önállósultak. Ezekben az években még nagyjából össze lehetett hozni a családot, akár még szentestére is, ünnepi vacsorára egy asztalhoz (halászlé, rántott hal, bejgli), és arra, hogy jöhessen a Jézuska. Igaz, akkor már kihúztuk egymás nevét, hogy ne mindenki mindenkinek vegyen ajándékot. A fát ők vették meg, menynyezetig érő óriás fát hoztak, és ők díszítették fel. Azalatt férjem, Lajos megfőzte a csodálatos halászlét – „balatoni gyerekként” mindig ő főzte, mert ő Zamárdiban nőtt fel. Aztán szép nagy asztalt terítettünk, és ünnepeltünk. Olyan is volt, hogy a gyerekek 25-én feljöttek a Máttyás-templomba az ünnepi misére.

Az idő mindig telik... A gyerekek kirepültek. Akkor is, ha valamelyikük nem alapított családot. Már nem nagyon lehetett karácsonykor úgy összejönni, hogy mindegyik gyerek például 24-én vagy 25-én ott legyen. Pláne ha közben családot alapított, hiszen akkor már a másik fél családjához is kellett alkalmazkodnia. Megszűntek a plafonig érő fák. Legfeljebb én vettem 1 m-es vagy még kisebb fát. Közben Lajos is lebe-tegedett (1998). Az ezután első karácsonyon próbáltam halászlét